

Lunds Universitet
Språk- och Litteraturcentrum
Ellen Måsbäck

Kandidatuppsats
Våren 2011

Sa du sa?

En studie om kvinnors användande av partikeln sa i verklighet och rollspråk.

Handledare: Lars Larm

Abstract

This thesis examines different usages of the particle *sa*, mostly in sentence-final position, as an interjection and as an interjectional particle, and discusses how it is used by women. The methodology was done by interview with three female informants in the ages 20 to 21. The thesis arguments that there are substantial differences between how *sa* is used by women and men, and in female roll-language and genuine speech. Since the characters in manga or children's-books usually are built more or less upon stereotypes, the frequency of the particle *sa* in female use becomes very low. But the particle *sa* is not a strong male particle since it's used both by men and women in sentence-final position, as an interjectional particle and as an interjection.

Keywords: Japanese, sentence-final, particle, *sa*, woman, speech.

Innehållsförteckning

Abstracts	2
Innehållsförteckning	3
Konventioner	5
1. Introduktion	6
1.1 Inledning	6
1.2 Syfte och metodologi	6
2. Satsfinala partiklar	7
2.1 Vad är en satsfinal partikel?	7
2.1.1 Talspråksmarkörer	7
2.1.2 Definition av satsfinala partiklar	8
2.1.3 Manliga och kvinnliga	8
2.1.4 Betydelse	9
2.2 En överblick av de vanligaste	10
2.2.1 <i>Yo</i>	10
2.2.2 <i>Ne</i>	11
2.2.3 <i>Na</i>	13
2.2.4 <i>Ze</i>	14
2.2.5 <i>Zo</i>	15
2.2.6 <i>Wa</i>	16
3. Det mångfunktionella <i>sa</i>	18
3.1 En manlig partikel?	18
3.1.1 Vilket intryck ger <i>sa</i> ?	18
3.2 Användningsområden	19
3.2.1 Satsfinal position	19
3.2.2 Interjektionspartikel	21
3.2.3 Dialektal ersättningspartikel	21
3.2.4 Ren interjektion	22
3.2.5 Det nominaliserande	22
3.2.6 Sammanfattning	23
4. Rollspråk	24

4.1 Vad är rollspråk?	24
4.1.1 Definition av rollspråk	25
4.2 Kvinnligt och manligt rollspråk	25
4.2.1 Personliga pronomen	25
4.2.2 Kvinnliga eller manliga uttryck	26
5. Undersökning	27
5.1 Det kvinnliga <i>sa</i> i manga och anime	27
5.1.1 Bleach	27
5.1.2 Naruto	27
5.1.3 Nana	28
5.1.4 Tidigare forskning	29
5.1.5 Stereotypen	29
5.2 Det kvinnliga användandet av <i>sa</i>	30
5.2.1 Uteslutande överensstämmande resultat	30
5.2.2 Till stor del överensstämmande resultat	31
5.2.3 Till liten del överensstämmande resultat	33
6. Slutsats	36
7. Litteraturförteckning	40

Konventioner

I uppsatsen används den modifierade versionen av Hepburnsystemet för att transkribera japansk text. Långa vokaler kommer att skrivas med dubbla vokaler och inte med makron ex. *aa*, *uu*, *ii* med undantag från *ē* och *ō* som kommer att återges som det skrivs ut på japanska (vanligtvis *ei* och *ou*). Namn på städer kommer dock att skrivas som de vanligen dyker upp i svenskan; Tokyo istället för *Toukyou*. Partiklarna を, へ och は kommer att skrivas som *o*, *e* och *wa*.

Kursiv text motsvarar japanska ord, översättningar markeras med enkla citationstecken (‘’), citat med dubbla (””) och versaler markerar grammatiska förkortningar. Bindesträck visar den grammatiska uppbyggnaden i ord som t.ex: *iki-taku-na-katta* (åka-DES-NEG-PAST) ‘Jag ville inte åka’ och används även för att visa på specifika verbändelser, ex. *V-te*.

Hänvisas inte någon författare till de exempel som ges, i parentes eller med kolontecken, är exemplen mina egna och har kontrollerats av minst en informant.

Grammatiska förkortningar:

ACC	accusative	IP	interjectional particle
ADN	adnominal	NEG	negative
COMP	complementizer	NIMP	negative imperative
COND	conditional	NML	nominalizer
CONJ	conjunctural	NOM	nominative
COP	copula	NPAST	non past
DAT	dative	PAST	past tense
DES	desiderative	POL	polite
EXEV	external evidence	POLIMP	polite imperative
GEN	genitive	QP	question particle
GER	gerund	QUOTP	quotative particle
HON	honorific	SFP	sentence-final particle
HOR	hortative	TOP	topic
IMP	imperative	V	verb
INTERJ	interjection		

Kapitel 1

Introduktion

1.1 Inledning

I det japanska språket finns ett mycket utpräglat manligt och kvinnligt språk. Detta berör de mest fundamentala delarna av språket, såsom uteslutande av kopula, artighet och inte minst vilka satsfinala partiklar man bör använda. När det kommer till den satsfinala partikeln *sa* anser många lingvister (bl.a. Pettersson, McClain och Adachi), utan att vidare motivera varför, att den är en manlig partikel och skriver därför inget eller mycket lite om kvinnors användande av den. Detta är en grov förenkling av praktiken, då den används av både män och kvinnor.¹

1.1 Syfte och metodologi

Syftet med uppsatsen är att ge svar på om *sa* verkligen är en manlig partikel (d.v.s. att den skulle dyka upp mycket mer frekvent i mäns språk än i kvinnors och om det finns användningsområden där män kan använda partikeln men inte kvinnor) och oavsett detta ge klara svar på hur den används av kvinnor i verkligheten kontra rollspråk. Genom att försöka hitta en mer utpräglad kvinnlig stereotyp i manga och barnböcker på japanska vill jag även undersöka likheter och skillnader mellan det fiktiva och det genuina språket.

Undersökningen genomfördes med hjälp av djupgående intervjuer med tre kvinnliga informanter från Saitama (21 år), Fukushima (20 år) och Kyoto (20 år). De tilldelades var och en ett antal exempelmeningar som diskuterades ingående och informanterna fick berätta om exemplen var möjliga att säga, om kvinnor och/eller män skulle använda dem och om de själva skulle kunna säga dem. När meningarna var inkorrekta eller informanterna själva inte skulle använda uttrycket fick de rätta meningen så att den blev naturlig. Utöver detta genomfördes ett aktivt letande i anime och manga efter fiktiva stereotyper. Förhoppningsvis kommer denna uppsats att sprida lite ljus över kvinnors användande av partikeln *sa*.

---

¹ Jag vill passa på att tacka Kana Sobue, Chie Sasaki och Tomoko Miura för att de intresserade sig för uppsatsen och bidrog med sin språkliga intuition, samt rikta ett särskilt tack till Pontus Andersson som har varit till mycket stor hjälp.

Kapitel 2

Satsfinala partiklar

2.1 Vad är en satsfinal partikel?

En satsfinal partikel är ett mycket kort ord som oftast sätts i slutet av en mening; i japanskan innebär det att den placeras efter predikatet som i följande exempel:

1.   *Tarou ga booru o nage-ta yo/ne/na/sa/wa/zo/ze*
          Tarou   NOM   bollen ACC kasta-PAST   SFP
          ‘Tarou kastade bollen *yo/ne/na/sa/wa/zo/ze*’

Som visas ovan i exempel 1 finns det en hel rad olika satsfinala partiklar som alla ger sin specifika innebörd till meningen vilket kommer att diskuteras senare i detta kapitel.

En del satsfinala partiklar kan även användas som interjektionspartiklar, såsom *yo*, *ne* och *sa*. Då placeras partikeln mitt i texten som ett slags utfyllnadsord för att t.ex. poängtera det som sägs och få det att låta mer intressant.²

2.1.1 Talspråksmarkörer

Satsfinala partiklar används nästan uteslutande i japanskans talspråk och då främst i informellt talspråk. Shibatani (1990:386) skriver följande om japanskt informellt talspråk: ”Det är överstigande ovanligt att höra ett yttrande som inte är markerat av en satsfinal partikel av ett eller annat slag”.

Enligt Katagiri (2007:1313) är de enda satsfinala partiklar som förekommer i skriven text frågemarkörer, såsom den satsfinala partikeln *ka*, som används för att visa på en definitiv illokutionär kraft³. De flesta användningarna av satsfinala partiklar i konversationer, inkluderat *yo* och *ne*, är varken direkt associerade med någon särskild illokutionär handling eller något specifikt påstått innehåll och kan därför inte användas i skriven text (Katagiri 2007:1313).

---

² Jag har valt dela upp partiklarna på detta sätt för att lättare visa vilken funktion de har i kommande exempelmeningar, vilket skiljer sig en aning från hur Martin (1988:915) använder uttrycket ”interjectional particles”.

³ En illokutionär handling kräver en respons från lyssnaren, som t.ex. vid användning av imperativ och frågor. Därför kan man mena att frågepartikeln *ka* har illokutionär kraft eftersom den automatiskt gör meningen till en fråga.

Hanaoka McGloin (2005:222) visar på att satsfinala partiklar inte kan användas när informationen förmedlas helt ensidigt till lyssnaren som i TV, radio eller under allmänna föredrag. Satsfinala partiklar är alltså reserverade för konversationer där talare och lyssnare båda deltar aktivt.

2.1.2 Definition av satsfinala partiklar

Gränsen för vad som räknas som en satsfinal partikel är omdiskuterad. Uttryck som *darou* och *kamoshirenai* anses av en del lingvister vara satsfinala partiklar medan andra inte är av samma åsikt. Pettersson (1995:250) menar att talaren förmedlar sin attityd till det han säger t.ex tveksamhet, självsäkerhet, vädjande om stöd, undran, viljan att övertala osv. Jag instämmer med denna definition, men skulle vilja göra ett tillägg. Då satsfinala partiklar som t.ex. *sa*, *zo* och *ze* anses vara för oartiga för att utnyttjas i vissa situationer vill jag mena att satsfinala partiklar även inkluderar talarens inställning till lyssnaren och att detta främst är den funktionen som partiklarna har. Om satsfinala partiklar enbart hanterar attityden till innehållet i meningen skulle partiklarna inte vara olämpliga i vissa sammanhang. Känslor som tveksamhet, självsäkerhet, undran osv. är inte känslor som upphör att existera när situationen blir formell. Då vissa satsfinala partiklar i formella sammanhang förmedlar en olämplig nyans till lyssnaren anser jag att det huvudsakligen är förhållandet mellan talare och lyssnare som avgör vilka satsfinala partiklar som är rimliga att använda.

2.1.3 Manliga och kvinnliga

Vissa satsfinala partiklar anses ha en mer manlig eller kvinnlig klang. Pettersson (1995:250) menar att valet av partiklar skiljer sig påtagligt mellan könen och att talaren kan använda dem för att framhäva sitt genus. Dessutom kan talaren, enligt Martin (1988:915), välja att utesluta den oartiga formen av kopulan *da* vid användandet av *yo* eller *ne*. Vanligtvis brukar männen ha kvar kopulan och kvinnorna utesluta den. Shibatani (1990:373) instämmer med detta och menar att utelämnandet av kopulan vid användandet av *yo* ger en kvinnlig klang till yttrandet;

2a.   *Kirei*   *da*   *yo*.
              vackert   COP.NPAST   SFP
              ‘Det är vackert.’

b.   *Kare wa*   *isha*   *da*   *yo*.
              han TOP läkare   COP.NPAST   SFP
              ‘Han är läkare.’

- 3a.   *Kirei*   Ø   *yo.*
               vackert   COP.NPAST   SFP
               ‘Det är vackert.’
- b.   *Kare wa isha*   Ø   *yo.*
               han TOP läkare   COP.NPAST   SFP
               ‘Han är läkare.’

När kvinnor uttalar sig som i exempel 2 låter detta ganska burdust och maskulint. Om vi däremot skulle använda kopulan i artig form (*desu*) så blir båda meningarna könsneutrala (Shibatani 1990:373).

2.1.4 Betydelse

I uppsatsen kommer jag att ge förslag på hur satsfinala partiklar, interjektionspartiklar och även partiklar som rena interjektioner kan översättas. Det ska dock påpekas att översättningar i ord inte alltid ger den mest korrekta återgivningen. Martin (1988: 915) nämner i sin beskrivning av partikeln *ne* att vi ibland måste visa vad personen menar genom att särskilt betona ett av orden i meningen och påpekar även att: ”... kraften av interjektionspartiklar är ofta framförd i engelska och andra språk genom gester som ett leende, att man rynkar pannan, en axelryckning ...”. Här definierar inte Martin interjektionspartiklar på samma sätt som gjorts i den här uppsatsen utan syftar mer till en mer allmän användning av partiklarna *sa*, *ne* och *yo*. Jag anser dock att detta även gäller för alla satsfinala partiklar. Kroppsspråket ger till och från en mer korrekt översättning än ord.

Det är viktigt att notera att informationen i meningen inte påverkas av de satsfinala partiklarna. Fundera över följande meningar (ex. Lee 2007:367);

- 4a.   *Eiga, omoshiro-katta.*
               film intressant-PAST
               ‘Filmen var intressant.’
- b.   *Eiga, omoshiro-katta ne.*
               film intressant-PAST SFP
               ‘Filmen var intressant.’
- c.   *Eiga, omoshiro-katta yo.*
               film intressant-PAST SFP
               ‘Filmen var intressant.’

Vi kan i exempel 4 se att oavsett om man placerar *yo* eller *ne* på slutet av meningen så förändras inte informationen. Det ska dock nämnas att det finns skillnad mellan meningarna och att detta kommer förklaras närmare i beskrivningen av var och en av de satsfinala partiklarna.

2.2 En överblick av de vanligaste

Här presenteras en överblick av de vanligare satsfinala partiklarna. Eftersom gränsen för vad som räknas som en satsfinal partikel inte är självklar kommer följande partiklar att presenteras; *yo*, *ne*, *na*, *ze*, *zo*, *wa*. Då *sa* är centrum för denna uppsats har jag valt att behandla den separat i kapitel 3.

2.2.1 *Yo*

Partikeln *yo* ger yttrandet en förstärkande och försäkrande klang som kan översättas som t.ex: ”jag försäkrar dig” och ”tro mig”. Beroende på om lyssnaren har uttalat sig i frågan eller inte kan samma yttrande översättas olika (Pettersson 1995:256);

5.   *Omoshiro-i*   *desu*   *yo*.
                 intressant-NPAST   HON   SFP
- a.   ‘Det här är intressant förstår du.’
- b.   ‘Det här är visst intressant.’

I exempel 5 ser vi ett påstående; någonting är intressant. I 5.a har lyssnaren inte uttryckt någon åsikt och talaren säger, med visst eftertryck, sin uppfattning. I 5.b har lyssnaren hävdad att något inte är intressant vilket talaren inte håller med om och argumenterar emot.

Som i exempel 5 kan *yo* användas för att informera och kräver då en lyssnare. Ett annat *yo*, det varnande, är också i behov av att någon finns närvarande och kan uppfatta varningen. (ex. Martin 1988:918);

6.   *Abuna-i*   *yo!*
                 farligt-NPAST   SFP
                 ‘(Se upp) det är farligt!’

Men det finns även situationer när denna satsfinala partikel används men inte kräver en lyssnare (Nakagawa och Ono (1996)⁴ hittad i Tamaoka 2007:147);

7.   *A~a mata hourou   da   yo*
              jaha igen vandring   COP.NPAST   SFP
              ‘Jaha, då var det ut på vägen igen.’

Exempel 7 visar hur talaren helt enkelt talar med sig själv utan att vara i behov av ett svar från en lyssnare.

Partikeln *yo* kan användas tillsammans med verbformerna perfekt, imperfekt och imperativ, men även som tidigare nämnts mitt i en mening efter fraser som ett utfyllnadsord, ofta kallad interjektionspartikel⁵ (Martin 1988: 919);

8.   *Dakara yo, gakkou e   yo, ika-na-i   yo.*
              därför IP skola till IP gå-NEG-NPAST   SFP
              ‘Det är därför, liksom, jag inte går till skolan, förstår du.’

Martin (1988: 919) påpekar att denna användning främst finns i mer lantliga dialekter, såsom sydvästlig Kantoudialekt, och att den partikelns vokal ofta är förlängd *yo(u)*.

2.2.2 *Ne*

Partikeln *ne* används när man på ett eller annat sätt vill få det man säger bekräftat. Antingen genom att begära samtycke eller fråga om informationen man talar om stämmer. Den kan översättas som t.ex. väl, eller hur, är det inte så att o.s.v. (Tamaoka 2007:148). (Ex. 9 Pettersson, 1995:252) (Ex. 10 Tamaoka 2007:148);

- 9a.   *Ii   o-tenki   des-u   ne!*
              fint HON-väder   COP.POL-NPAST   SFP
              ‘Ett sådant fint väder vi har!’
- b.   *Ee honto ni!*
              ja verkligen
              ‘Javisst har vi!’

---

⁴ Nakagawa, H., & Ono, S. (1996) . Nihongo-no shuujyoshi-no kinoo: *yo, ne, na* o chuushin-ni [Function of Japanese sentence-final particles: Focusiong on ‘yo’, ‘ne’ and ‘na’], *Shizen gengo shori [Natrual language processing]*, 3(2), 3-18

⁵ För exempel för *ne* och *sa* som interjektionspartiklar se sidorna 13, 21 och 22.

- 10a. *Ima nanji de-su ka?*
 nu när COP.POL-NPAST QP
 ‘Vad är klockan?’
- b. *Eeto, sanji des-u ne.*
 ja tre COP.POL-NPAST SFP
 ‘Ja, den är väl tre.’

I exempel 9 ser vi en typisk konversation där lyssnaren bekräftar påståendet om att vädret är fint. I exempel 10 vet personen som svarar redan att klockan är tre och ska försäkra sig om detta genom att titta på klockan. I 10b är inte talaren i behov av ett svar utan konstaterar för sig själv hur mycket klockan är. I det här fallet används *ne* som en slags självbekräftelse (Tamaoka 2007:148).

I exempel 9 och 10 visas två sätt som *ne* kan användas på, men i vissa kontexter blir denna satsfinala partikel underlig att använda. (Ex. Katagiri 2007:1315);

- 11a. *Dochira-sama des-u ka?*
 vem-HON COP.POL-NPAST QP
 ‘Vem är du?’
- b. *Tanaka des-u ne.**
 Tanaka COP.POL-NPAST SFP
 ‘Jag är (väl) Tanaka.’

Det låter konstigt att ge detta svar då det låter som att personen i exempel 11b inte vet sitt eget namn.

Ne kan läggas till andra satsfinala partiklar som t.ex. partikeln *yo*. Eftersom man ber om lyssnarens samtycke när man lägger på partikeln *ne* så gör man uttrycket mjukare och mindre påstridigt (Pettersson 1995:253);

12. *Kore de ii yo ne?*
 Så här bra.NPAST SFP SFP
 ‘Det räcker så här tycker jag. Vad säger du?’

Partikeln *ne* kan även användas efter fraser, för att föra samtalet vidare vilket kan jämföras med att använda ord som ”alltså” och ”va” mitt i en mening (Pettersson 1995:252);

13. *Yuube ne, uchi ni kaet-tara ne, o-kyakusan ga*
 Igår IP hem DAT komma hem-COND IP HON-gäst NOM
ki-te i-te ne, boku ga aisatsu suru to ne...
 komma-GER vara-GER IP jag NOM hälsning göra när IP
 ‘Igår kväll va, när jag kom hem då så hade det kommit främmande va, och när jag
 hälsade, så...’

2.2.3 *Na*

Det är inte mycket som skiljer *ne* och *na*, men eftersom de inte alltid används på samma sätt har jag valt att förklara *na* separat.

Na är grövre än *ne* och används ofta av män, mellan kompisar och till folk av samma ålder och sociala status, men inte till folk med högre status (Martin 1988:916). (Ex. Pettersson 1995:252):

14. *Ichichi urusa-i, na!*
 var för sig högljudd-NPAST SFP
 ‘Vad du tjar om varenda småsak!’

En annan sak som kan vara värt att nämna är att man oftare använder *na* än *ne* när man pratar med sig själv (Martin 1988:916). (Ex. Pettersson 1995:251):

15. *Ii ka? ...Wakat-ta ka na...*
 bra.NPAST QP förstå-PAST QP SFP
 ‘Okej? ...Jag undrar om du/han har förstått ändå...’

Det är viktigt att inte förväxla satsfinala partiklar med liknande grammatiska verbböjningar då dessa kan förvirra⁶;

- 16a. *Nom-e*
 dricka-IMP
 ‘Drick!’

⁶ Exempel 16 är mitt egenkonstruerade exempel baserat på information och exempel från Martin (1988) och Hendelson (1945).

- b. *Nome ne*/na**
 dricka-IMP SFP/ SFP
 ‘Drink!’
- c. *Nom-u na*
 dricka-NPAST NIMP
 ‘Drink inte!’
- d. *Nomi-na*
 dricka-POLIMP
 ‘Drink!’

Då varken partikeln *ne* eller *na* kan användas tillsammans med imperativ så är exempel 16b felaktigt. För att få en fungerande mening måste meningen göras om till ”*Nome yo na*” och eftersom man enligt en av informanterna inte kan säga ”*Nome yo ne*”⁷ finner vi ännu en skillnad mellan *ne* och *na*.

I 16c ser vi den negativa imperativformen *nomu nakare* förkortad till *nomu na*⁷ som inte är den satsfinala partikeln *na* (Martin 1988:942). Exempel 16d är den mjukare imperativformen ”*Nominasai*” förkortat till ”*Nomina*” (Hendelson 1945:175)

2.2.4 *Ze*

Den satsfinala partikeln *ze* är en mycket kraftfull partikel och används uteslutande av män, men den är vänligare än den liknande partikeln *zo*. Den kan användas tillsammans med hortativ men inte imperativ och den används inte heller när man talar till sig själv (Martin 1988:922);

- 17a. *Ikou ze!*
 gå-HOR SFP
 ‘Låt oss gå!’
- b. *Ike ze!**
 gå-IMP SFP
 ‘Gå!’

Ze används mellan kompisar eller av en chef till sin underordnade. Den kan också

⁷ V-ru na = V-ru nakare som betyder; ”gör inte V”.

användas för att visa förakt (Martin 1988). (Ex. 18a Pettersson 1995:257) (Ex. 18b Martin 1988:922):

- 18a.   *Oi, sakkaa yar-u ze!*
INTERJ   fotboll   spela-NPAST   SFP
‘Kom, vi ska lira fotboll!’
- b.   *Koko no taishou datte, anmari matomoto ja ari-mas-en*
denna   GEN chef   också inte särskilt ärlig   COP finnas-POL-NEG
ze.
SFP
‘Vår chef är inte särskilt ärlig heller.’

I exempel 18a ser vi en konversation mellan manliga vänner där talaren uppmuntrar lyssnaren att vara med och spela boll. I exempel 18b ges ett tydligt exempel på hur man använder *ze* för att uttrycka förakt. Enligt Martin (1988:922) låter det dock underligt att använda *ze* (eller *zo*) tillsammans med artig form förutom i en sådan situation.

2.2.5 Zo

Partikeln är starkt försäkrande och skulle kunna översättas som: minsann eller ”fanimej”. *Zo* är graden manligare än *ze* och är beroende på kontexten rent av hotfull (Pettersson 1995:257);

19.   *Sassa to ner-o! Ashita wa haya-i zo!*
fort   sova-IMP   imorgon   TOP tidigt-NPAST   SFP
‘Lägg dig nu! Du måste upp tidigt imorgon!’

Zo kan liksom *ze* inte användas tillsammans med imperativ, men till skillnad från *ze* så kan inte *zo* sättas tillsammans med hortativ (Martin 1988:922);

- 20a.   *Ik-ou zo!**
gå-HOR   SFP
‘Kom så går vi!’
- b.   *Ik-e zo!**
gå-IMP   SFP
‘Gå!’

Enligt Martin (1988:922) kan kvinnor använda *zo* endast när de pratar med sig själva. Dock har jag personlig erfarenhet av en kvinnlig föreläsare som både uttrycker sig med *ze* och *zo* till oss. Huruvida detta är en form av ”codeswitching” eller inte är diskutabelt, men det innebär oavsett vilket att gränserna inte är så fasta som Martin vill hävda.

2.2.6 *Wa*

Tillsammans med vanlig ickeformell form är *wa* i stort sätt uteslutande en kvinnlig partikel som används för att understryka talarens kvinnlighet. Då den i samtal med en man på detta sätt indikerar en intim relation är det olämpligt att använda oartig form och *wa* i officiella sammanhang (Martin 1988:920). (Ex Pettersson 1995:255);

- 21a. *Ja, yuushoku no shitaku shi-te kur-u*
 INTERJ middag GEN förberedelse göra-GER komma-NPAST
wa, ne!
 SFP SFP
 ‘Ja, då går jag och lagar middag då!’
- b. *Mou ii wa yo, hottoite!*
 redan bra.NPAST SFP SFP låt mig vara
 ‘Det räcker! Låt mig vara!’
- c. *Kore de juubun da wa yo, ne?*
 så här tillräckligt COP.NPAST SFP SFP SFP
 ‘Visst räcker det så här, eller vad tycker ni?’

Liksom i exempel 21 ovan kan *wa* användas tillsammans med andra satsfinala partiklar. I exempel 21a lägger talaren till *ne* för att försäkra sig om lyssnarens medhåll, till skillnad från i 21b där talaren uttrycker mer kraft i sitt uttalande. I exempel 21c har talaren kombinerat partiklarna *wa yo ne* och därmed mildrat uttalandet något i jämförelse med 21b. Talaren ber om instämmande till sitt emfatiska uttalande (Pettersson 1995:255).

Kombinationer som *wa yo*, *wa ne/na* och *wa yo ne* verkar vara uteslutande feminina, men *wa* som ensamstående partikel är inte enbart feminin. I Kansairegionen används *wa* av män i formell form när de vill ha en särskild känsla av säkerhet eller auktoritet till uttalandet och i Tokyo används *wa* av män även i informell form (Martin 1988:920). (Ex. SturtzSreetharan 2006:84):

22.   *Akan*   *to*   *omo-u*   *wa*.
              hopplöst   COMP tro-NPAST   SFP
              ‘Jag tror inte du kan göra det där!’

Exempel 22 är yttrat av en medelålders man från Kansairegionen. Även om detta uttalande inte representerar alla män från Kansai (SturtzSreetharan 2006), så kan vi se att det förekommer uttalanden som både är i informell form och avslutas med den satsfinala partikeln *wa*.

Tidigare har jag fått förklarat för mig att partikeln *wa* kan liknas med *yo* fast kvinnligt. Då de ger liknande eftertryck till uttalandet finns det en viss poäng med detta, men som Martin (1988:920) nämner kan *wa*, till skillnad från *yo*, inte användas som en order, ett förslag eller med tentativ. (Ex. Martin 1988:920);

- 23a.   *Ik-ou*   *wa**
              gå-HOR   SFP
- b.   *Ik-e*   *wa**
              gå-IMP   SFP
- c.   *Kore darou wa**
              detta CONJ SFP

Kapitel 3

Det mångfunktionella *sa*

Sa skiljer sig en aning från de andra satsfinala partiklarna, inte bara för att den har en annan betydelse, utan även för att den dyker upp i japanskan med andra funktioner än just den satsfinala. Tidigare har det nämnts att *sa* liksom *yo* och *ne* kan tjäna som en interjektionspartikel, men *sa* har fler användningsområden. Det ska dock nämnas att det är svårt att dra gränsen för när *sa* ska räknas till samma grupp av partiklar som de tidigare nämnda i det föregående kapitlet då betydelsen och funktionen hos den förändras. Då uppsatsen går ut på att undersöka hur kvinnor använder denna partikel redovisas i detta kapitel samtliga relevanta användningsområden.

3.1 En manlig partikel?

Som tidigare nämnts i uppsatsen är frågan kring huruvida *sa* bör räknas som en manlig partikel eller inte, aningen oklar. Martin nämner ingenting om att *sa* skulle vara varken en manlig eller en kvinnlig partikel. Pettersson (1995:245) däremot menar att *sa* är ”informellt maskulin” och i lika korta drag skriver McClain (1981:74) endast; ”Used by men”. Även Adachi (2002:273) bekräftar bara kort att *sa* är en manlig partikel i sin tabell. Ingen av dem går närmare in på saken. Hanaoka McGloin (2005:223) däremot menar att partikeln hörs i både mäns och kvinnors språk och därmed inte är så uppenbart maskulin som *zo*, *ze* eller *na*. Hon skriver att när *sa* följer en konjunktion som *kedo*, *kara*, *si* osv. används den både av män och kvinnor, men att när *sa* följer direkt efter ett adjektiv eller ett verb verkar den vara vanligare i mäns språk.

3.1.1 Vilket intryck ger *sa*?

Vilket intryck *sa* ger påverkar i stora drag om den uppfattas som en manlig eller kvinnlig partikel. Enligt Hanaoka McGloin (2005:226) används den antingen till personer av samma eller lägre status och att den relaterar till omständigheterna i det som berättas. Hon återger följande översättningar på *sa* ”I know it” och ”That’s the way it goes”. Enligt McClain (1981:131) är den aningen betonande och ibland aningen skrytsam och översätter den med ”naturally” och ”of course” i likhet med Martin (1975:918) som menar att den är ”vigorous and egoassertive” och ger betydelsen ”verkligen” eller ”låt mig säga dig”. Adachi (2002:273)

skriver att talaren presenterar något som en självklarhet, lite i förbifarten utan att ta ansvar för innehållet i meningen och utan att dra en slutsats. (ex. Pettersson 1995:254);

24. *Tomodachi ga asobi ni ki-te sa... (yuube tetsuya*
 vän NOM hälsa på DAT komma-GER IP kväll hela natten
shi-ta n da.)
 göra-PAST NML COP.NPAST
 ‘Jag hade några vänner som hälsade på igår kväll (och därför var jag uppe hela natten).’

Eftersom kvinnligt språk är karaktäriserat av ett mjukare och artigare språk än mäns (Shibatani 1990:374) kan detta vara en anledning till varför *sa* skulle kunna uppfattas som en manlig partikel. Att uttrycka något som en självklarhet är inte särdeles artig och därför får *sa* kanske denna manliga stämpel.

Faktum är att *sa* både kan vara självvisk och grov eller få något att verka uppenbart, dock hindrar inte detta att kvinnor använder partikeln. Allt beror på hur den används.

En av mina informanter anser att både män och kvinnor i allmänhet slutar att använda *sa* när de når en viss ålder. Hon tror att män upphör att använda det någon gång mellan 30 och 35 års ålder, och kvinnor någon gång mellan 23 och 24. En exakt ålder enades inte informanterna om men de var dock överens om att *sa* används mest av unga människor.

3.2 Användningsområden

3.2.1 Satsfinal position

Här nedan visas en tabell som visar med vilka former *sa* kan användas när den används som satsfinal partikel (Adachi 2002:273);

Tabell 1

Könstillhörighet	Man
Monolog	X
Kopula (artig)	X
Kopula (oartig)	X
Utesluten kopula	OK
iAdjektiv	OK
Verb (V-ru)	OK
Verb (V-te)	X
Hortativ	X
<i>Darou</i>	OK
<i>Rashii</i>	X

Som tidigare har nämnts förklarar Adachi inte varför *sa* är markerad som en manlig partikel i tabellen, vilket gör att vi får anta att det är dessa användningsområden som fungerar just för manligt bruk.

I tabell 1 kan vi se att *sa* inte har särskilt många användningsområden jämfört med t.ex. *yo* eller *ne*. Adachi (2002:273) påpekar dock att det finns andra lingvister som anser att *sa* kan användas i en monolog och angående att *sa* inte kan användas ihop med verb i *te*-form återkommer jag till i kapitel 5.

Enligt Hanaoka McGloin (2005:226) så skiljer sig *sa* från partiklarna *zo*, *ze* och *yo* eftersom dessa konstant letar ny information. *Sa* uttrycker ibland talarens acceptans eller underkastelse inför en situation. Notera följande (ex. Hanaoka McGloin 2005:226);

- 25a.   *Samu-i*   *zo/ze/yo*.
             kallt-NPAST   SFP
             ‘Jag ska säga dig att det är kallt.’
- b.   *Samu-i*   *sa*.
             kallt-NPAST   SFP
             ‘Jag vet att det är kallt.’

Partikeln *sa* är dock inte begränsad till påståenden utan kan även användas som insisterande frågor (Martin 1988:918);

- 26a.   *Nani sa*
             vad SFP
             ‘Vad (är det)?’
- b.   *Nani o*   *sur-u*   *sa**
             vad ACC göra-NPAST SFP
- c.   *Nani o*   *sur-u*   *no*   *sa?*
             vad ACC göra-NPAST NML   SFP
             ‘Vad SKA vi göra?’

Då predikatet måste vara nominaliserat i en mening med ett satsfinalt *sa* och ett interrogativt ord är inte exempel 26b korrekt utan måste istället utformas som i exempel 26c (Martin 1988:918).

Enligt Martin (1988:918) används *to sa* eller *tte sa* för att på ett livligt sätt citera någon.

Enligt en av informanterna är *to sa* vanligt i sagor men inte i vardagligt tal och eftersom betydelsen motsvarar det vanliga *to itta* 'sade han/hon' så kan uttrycket kombineras med artiga former så som *desu/masu*.

27.   *Kinou ame ga   furi-mas-hita   to   sa.*
          igår   regn NOM   falla-POL-PAST   QUOTP   SFP
          'Igår regnade det.'

Henderson (1945:250), menar att när den refererar till något som talaren har uttryckt så blir den skrytsam och att när den refererar någon har den en stark övertalande effekt.

3.2.2 Interjektionspartikel

Pettersson (1995:254) skiljer på när *sa* sätts efter fraser eller avslutad sats. När den placeras efter fraser som här nedan i exempel 28 har den förmågan att föra samtalet vidare. Precis som det engelska uttrycket *y'know* kan den hos vissa talare bli manér;

28.   *Boku wa   sa,   kinou sa,   Okumura-kun ni   at-te   sa...*
          jag   TOP IP   igår   IP   Okumura   DAT   träffa-GER   SFP
          'Igår va så träffade jag Okumura du vet, och...'

En av informanterna anser att *sa* ofta används på detta sätt för att göra pauser när man talar. Genom att använda *sa* behåller talaren ordet och ger, enligt informanten, en känsla av att han/hon inte vill bli avbruten eftersom talaren verkligen vill säga det som håller på att sägas.

3.2.3 Dialektal ersättningspartikel

Henderson (1945:251), menar att *sa* används i många dialekter som en partikel (ej satsfinal) mitt i meningarna och att den då fungerar som ett substitut för *ni* eller *o* ex;

- 29a.   *Gakkou sa   it-ta.*
          skola   DAT   gå-PAST
          'Han gick till skolan.'
- b.   *Hana   sa   kai-mas-en   ka.*
          blomma   ACC   köpa-POL-NEG   QP
          'Ska du inte köpa lite blommor?'

Här kan vi tydligt se att *sa* bara ersätter *ni* och *o* och att det inte är en interjektionspartikel då den används ihop med den artiga formen *V-masen*. Jämför med följande exempel (Henderson 1945:251);

- 30a.   *Kimi wa doko e*
            du   TOP vart till
            ‘Vart är du på väg?’
- b.   *Hanami ni sa*
            Hanami DAT IP
            ‘Till Hanami-festivalen!’

I exempel 30 ersätter inte *sa* partiklarna utan blir istället som ett tillägg i meningen. Vi hittar samma fenomen i exempel 28.

3.2.4 Ren interjektion

Martin (1988:918) skriver följande ”Det finns en interjektion *sa(a)* som kan översättas med ”Well now” eller ”Now then” som ofta används för att introducera en uppmaning eller befallning, för att uttrycka brådskanie, eller för att avslöja förvirring t.ex när man inte har något svar på en fråga.” Martin menar att även *ne(e)* och *na(a)* också används som interjektioner men att deras betydelse snarare är ”Look...” eller ”Say...”.

31.   *Sa(a) iki-ma-shou ka.*
            INTERJ gå-POL-HOR QP
            ‘Nu så, låt oss gå.’

3.2.5 Det nominaliserande

Detta *sa* är ett grammatiskt fenomen i japanskan och kan därför inte räknas som en partikel, men då det utseende ett nominaliserat adjektiv får liknar det satsfinala *sa* efter ett adjektiv och därmed är svåra och skilja på förklaras detta närmare här. (Ex. McClain 1981:131):

- 32a.   *Ooki-sa*
            stor-NML
            ‘storlek’

- b.   *Ooki-i*   *sa*
 stor-NPAST SFP
 ‘Den är stor (... du skulle ha sett den själv)’

I exempel 32a har *i*Adjektivet *ookii* nominalerats och skiljer sig nätt och jämnt från exempel 32b. Däremot när ett *na*Adjektiv nominaliseras får vi två former som ser exakt likadana ut (ex. 33b och c Martin 1988:918);

- 33a.   *Shizuka-sa*
 tyst-NML
 ‘tysthet’
- b.   *Shizuka sa!*
 tyst   SFP
- c.   *Shizuka na*   *no*   *sa!*
 tyst   COP.ADN NML SFP
 ‘Det är tyst!’

Detta exempel går förstås att skilja på när vi inkluderar kontexten men som a och b visar finns ingen egentlig skillnad mellan dessa uttryck.

3.2.6 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är *sa* funktionsmässigt mest lik partiklarna *ne*, *na* och *yo* som också används som satsfinala partiklar och interjektionspartiklar. Den är ytterligare närmare besläktad med *ne* och *na* då dessa också kan användas som och rena interjektioner. Dock skiljer sig *sa* från dessa partiklar i satsfinal position bl.a. genom att den inte kan användas ihop med artiga former eller med den oartiga formen av kopulan *da*.

Kapitel 4

Rollspråk

4.1 Vad är rollspråk?

Rollspråk, eller *yakuwarigo* som det heter på japanska, är ett ganska nyintroducerat tankesätt inom japansk lingvistik. Dess uppfinnare, Satoshi Kinsui, argumenterar för att stereotypiska karaktärer inom japansk litteratur har mycket specifika sätt att uttrycka sig på. D.v.s. beroende på vilken roll de spelar så använder de ett språk som passar den karaktärens syfte. Meningen ”Just det, det vet jag” kommer alltså att skrivas på olika sätt beroende på vilken karaktär som yttrar meningen, se följande (Kinsui 2003:v);

- 34a. En samuraj: *Sou ja, sesshya ga zanjiteoru.*
- b. En kines: *Sou aru yo, watashi ga shitteiru aru yo.*
- c. En professor: *Sou ja, washu ga shitteoru.*
- d. En flicka: *Sou yo, atashi wa shitteiru wa.*
- e. En person från landet: *N da, ora shitteru da.*
- f. En pojke: *Sou da yo, boku ga shitteiru no sa.*
- g. En prinsessa: *Sou desu wa yo, watakushi ga zanjiteorimasu.*
- h. En person från Kansai: *Soya, wate ga shittoru dee.*

Här visas ett antal stereotyper i den japanska litteraturvärlden och deras olika talarstilar. Vi kan bland annat se skillnaden mellan vilka personliga pronomen, satsfinala partiklar och dialekter som används av de olika karaktärerna. T.ex. ser vi, i enlighet med Shibatanis påstående om uteslutande av kopula (tidigare visat i exempel 2 och 3), att pojken sätter kopula före den satsfinala partikeln *yo* medan flickan utesluter kopulan. Vi kan även se att flickan använder sig av den satsfinala partikeln *wa* och pojken av *sa*.

Kinsui (2003:205, 206) menar att just detta; satsfinala uttryck (t.ex. satsfinala partiklar eller skillnader mellan västlig och östlig japanska), personliga pronomen (eller uttryck som ersätter dem) och artighet är viktiga indikatorer på rollspråk i japanskan.

En annan sak som också är värt att nämna är att hjälten i historien vanligtvis pratar standardjapanska. Självklart finns undantag men i de fallen presenteras hjälten bakgrund och karaktärsbeskrivningen upprepas. Om detta inte görs har läsaren svårt att identifiera sig med

karaktären (Kinsui 2003:51). En av mina informanter ansåg att hjälten ofta använder *sa* som satsfinal partikel men antog att detta berodde på att de flesta hjältarna i manga och anime var unga pojkar.

4.1.1 Definition av rollspråk

”Om en specifik formulering (speciella ord, grammatiska fenomen, intonation eller liknande) ger upphov till att vi kan föreställa oss en typisk karaktär (ålder, kön, sysselsättning, utseende, social klass, personlighet) som verkligen skulle använda denna formulering är uttrycket per definition rollspråk”⁸ (Kinsui 2003:205). Dock menar Kinsui (2003:38) att vår kunskap om rollspråk aldrig är en reflektion av verkligheten (39). Det finns både rollspråk som är nära verkligheten och helt orelaterad till verkligheten. Som exempel frågar han om läsaren någon gång i verkligheten träffat på en prinsessa eller professor som pratar riktigt prinsess- eller professorspråk (vi).

4.2 Kvinnligt och manligt rollspråk

Som tidigare nämnts är manligt och kvinnligt språk något som finns mycket tydligt i japanskan och i rollspråket tenderar dessa skillnader vara ännu tydligare.

4.2.1 Personliga pronomen

Som vi kan se i exempel 34 ovan hittar vi följande personliga pronomen *sesshya*, *watashi*, *washi*, *boku*, *wate*, *atashi*, *ora*, *watakushi*. Dessa är specifikt valda eftersom de passar karaktärerna som uttrycker meningarna i exemplet. Då kvinnliga och manliga pronomens indelning nästan är helt definitiv förklaras detta närmare här.

Enligt Shibatani (1990:371), benämner män och kvinnor vanligtvis sig själva och andra med de följande pronomen som återfinns här nedan i tabell 2 där det översta ordet är det artigaste och det nedersta är mest informellt:

Tabell 2

Pronomen	Jag	Du	Han/Hon
Män	<i>watakushi</i> <i>watashi</i> <i>boku</i> <i>ore</i>	<i>anata</i> <i>kimi</i> <i>anta</i> <i>omae</i>	<i>kare/kanojo</i>
Kvinnor	<i>watakushi</i> , <i>watashi</i> <i>atashi</i>	<i>anata</i> <i>anta</i>	<i>kare/kanojo</i>

⁸ Detta är min egen översättning av Kinsuis definition.

Går vi tillbaka till exempel 34 så kan vi se att både pojken och flickan använder de informella personliga pronomen *boku* och *atashi* medan prinsessan använder det artiga *watakushi*.

Det som visas i tabell 2 är standardiserat språk och representerar inte alla japaner men ger en generell bild av hur de personliga pronomen används. Som motexempel vill jag hänvisa till den undersökning som Palmroos (2010:34) genomförde av kvinnors användande av det manliga pronomet *boku* som visar att det finns en liten minoritet av kvinnor som sällan eller ibland använder sig av det. Detta kvinnliga användande av *boku* skulle dock troligtvis inte dyka upp i rollspråk om inte författaren har en djupare bakomliggande tanke med att låta en kvinnlig karaktär benämna sig själv med *boku*.

4.2.2 Kvinnliga eller manliga uttryck

Enligt Kinsui finns det uttryck som både är typiskt kvinnliga eller manliga (2003:136) samt uteslutande kvinnliga eller manliga (2003:137);

Tabell 3

	Pronomen	SFP	Interjektioner	Övrigt
Män	<i>boku</i> <i>ore</i> <i>omae</i> <i>kimi</i>	<i>ze</i> <i>zo</i>	<i>oi</i> <i>kora</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Befallningar • Frågor i direkt (oformell stil) + <i>ka/kai</i> • <i>da</i>⁹
Kvinnor	<i>atashi</i>	<i>wa</i>	<i>ara</i> <i>maa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Påstående meningar med; <i>no, kashira, desumono</i> • Begärande uttryck som; <i>V-tekudasai, V-tekudasaranai</i>

Det är dock inte bara vilka ord som används som bestämmer om ett uttryck räknas som manligt eller kvinnligt. Kinsui (2003:38) menar att ytterligare ett typiskt kvinnligt uttryck är att uttala slutet på en mening med stigande intonation. Detta ska enligt honom vara uppenbart för alla med japanska som modersmål men det ska vara sagt att den generelle talaren inte vet hur frekvent användandet av typiska kvinnliga uttryck är i det verkliga samhället. Kinsui menar att frekvensen visserligen beror på talarens ålder och dialekt men att användandet av typiskt kvinnliga uttryck i verkligheten är liten (2003:38).

⁹ Följande användningar med den ickeformella kopulan räknas dock inte som uteslutande manliga uttryck: *da wa, ara iya da* och när man talar till sig själv (Kinsui 2003:137).

Kapitel 5

Undersökning

5.1 Det kvinnliga *sa* i manga och anime

Hur frekvent *sa* används inom manga och anime skiljer mycket mellan genrerna. Då *sa* som interjektion varken har framhävts som maskulin eller feminin har jag valt att fokusera på *sa* som interjektionspartikel och satsfinal partikel för att se om det stämmer överens med hur Hanaoka McGloin påstår att de används av män och kvinnor (sid. 18). Jag har undersökt följande manga; Bleach vol. 2, Naruto vol. 4, 7, 8, 15, 16, 17 och Nana vol. 1, och upptäckt stora skillnader mellan dessa böcker. De skiljer sig både i användningsfrekvens och i disponeringen mellan könen vilket kommer att förklaras närmare för var specifik manga.

5.1.1 Bleach

Med undantag för den rena interjektionen används *sa* väldigt sällan i Bleach. Den dyker upp två gånger som satsfinal partikel (Bleach vol.2: 79, 164) och en gång som interjektionspartikel (119) och dessa yttranden är alla gjorda utav män. Däremot finns det en kvinnlig karaktär, vid namn Ruika, som både använder sig av den satsfinala partikeln *zo* och rena imperativformer. Anledningen till att vi inte får se mer av partikeln *sa* kan ha att göra med att det förekommer många slagsmålsscener och att det förs förhållandevis få ”vanliga” samtal genom boken. Dock skulle forskning på fler volymer i serien ge en mer översiktlig uppfattning av hur frekvent *sa* används.

5.1.2 Naruto

I Naruto används *sa* frekvent av män, dock förekommer det endast en gång i dessa 6 volymer att *sa* används av en kvinna och då som en interjektionspartikel (ex. Naruto vol. 7:101);

35.   *Sonna tsumetai koto o iwa-nai-de sa... oneesan kara mo*
          sådana kalla saker ACC säga-NEG-GER IP syster eftersom också
          onegaisur-u kara ne!
          be-NPAST eftersom SFP
          ‘Var snäll och säg inte så känslökalla saker... eftersom storasyster också ber dig.’

Tenmari, karaktären som yttrar detta, introduceras som en lite ond karaktär med ett relativt maskulint språk. Hon utnyttjar rena imperativformer, samt även kopula före satsfinala partiklar, ex. *da yo* och *da na*, vilket strider mot det som tidigare nämnts om manligt och kvinnligt språk (på sid. 8). Hon verkar med andra ord ganska pojkaktig och hon använder det könsneutrala pronomet *watashi*.

Enligt mina informanter används *sa* här för att visa att man verkligen menar det man säger; man ber verkligen om en tjänst. Två av informanterna (Saitama och Kyoto) påstår sig kunna använda det medan den tredje från Fukushima menar att det låter för pojkaktigt och att det låter som Tokyodialekt. Saitamainformanten menar att det är skillnad på om man gör *sa(a)* långt eller kort och påpekar att om det är långt skulle hon kunna använda det till vänner men att om det är kort så skulle hon bara använda det till de allra närmsta som till syskon eller pojkvän. Huruvida hon kan använda meningen beror alltså även på hur det sägs.

5.1.3 Nana

I Nana används *sa* frekvent både av män och kvinnor. Faktum är att alla de större karaktärerna, varav tre kvinnor, använder sig av partikeln *sa* både som interjektionspartikel och satsfinal partikel. (ex Nana vol 1:36, 37);

- 36a.   *Ano saa, anta kanojo i-nai yo ne?*
             alltså INTERJ du flickvän finns-NEG SFP SFP
             ‘Asså duu, du har ingen flickvän, eller hur?’
- b.   *Ima wa tamatama i-nai dake sa.*
             nu TOP slumpartat finns-NEG bara SFP
             ‘Det har fallit sig så att jag inte har någon just nu.’

Här yttras 36a av en kvinnlig karaktär vid namn Junko och 36b av en manlig karaktär vid namn Shouji. Junko använder sig av det personliga pronomet *atashi* vilket, som tidigare nämnts, används endast utav kvinnor, men pratar generellt sätt ganska neutralt kvinnligt språk. Hon undviker starka feminina uttryck bortsatt från *yo ne* och säger det mer manliga *da yo* och *da ne*.

De andra två kvinnliga karaktärerna som utnyttjar *sa* är de bägge huvudpersonerna, två 18-åriga kvinnor, som båda heter Nana. Komatsu Nana pratar aningen mer flickigt än Junko då hon t.ex. använder sig av partikeln *wa*, men i övrigt är deras språk ganska likt. Junko använder sig dock flitigare av partikeln *sa*. Den andra Nana pratar ett relativt manligt språk,

men använder sig precis som de andra två av det personliga pronomet *atashi*. Hon tenderar att använda den negativa verbändelsen *V-nee* stället för *V-nai* vilket vanligtvis bara påträffas i manligt språk. (ex. Nana vol 1:129);

37. *Ikura it-te mo temee ga hinin shi-nee kara!*
hur många säga-GER också du NOM preventivmedel göra-NEG eftersom
'Eftersom hur många gånger jag än säger det så använder du inte preventivmedel ändå!'

5.1.4 Tidigare forskning

Blomdahl (2008) har diskuterat två kvinnliga karaktärer ur den japanska översättningen av barnboken Trollvinter som också använder partikeln *sa*. Too-ticki (2008:23) som enligt Blomdahl är självsäker, bohemisk, vuxen och har ett mycket varierat språk, och Lilla My (25) som är energisk, tvärsäker på sig själv, obekymrad och har ett rikt varierat, men grovhugget, språk.

5.1.5 Stereotypen

Bleach och Naruto räknas båda till mangagenren *shounen* (för pojkar) medan Nana räknas till *shoujo* (för flickor). Kinsui (2003:45) skriver att eftersom man inte kan förvänta sig att det finns djupa karaktärer i dessa typer av böcker, böcker riktade till barn, blir den kategoriska beskrivningen centrum. Resultatet blir att böckerna blir fulla av författarens stereotypiska fördomar. Han menar därför att dessa böcker (manga och barnböcker) är fulla av rollspråk.

Utav mangaböckerna är Nana den manga som har mest verklighetsbaserat språk och Bleach och Naruto har de mest stereotypiserade, vilket en av informanterna har konfirmerat. Too-ticki och Lilla My i Trollvinter är, för att vara karaktärer i en barnbok, ovanligt djupa karaktärer och Blomdahl påpekar att Too-ticki inte alls passar in i "någon stereotyp mall för hur kvinnor 'är'"(2008:23) och att Lilla My både använder starkt kvinnliga uttryck som *wa yo* och imperativ-former som är absolut okvinnliga (26).

Då vi inte ens kan finna en kvinnlig karaktär som använder *sa* i Bleach verkar den närmsta stereotypen för kvinnor som använder *sa* vara Tenmari från Naruto. Hon är pojkaktig och skiljer ut sig från de andra kvinnliga karaktärerna i böckerna.

5.2 Det kvinnliga användandet av *sa*

För min egen undersökning har jag valt att utgå ifrån hur Adachi påstår att *sa* kan och inte kan användas (i denna uppsats visad i tabell 1 på sidan 19). Jag har testat de möjliga och icke möjliga kombinationerna (förutom *sa* i monolog) i tabell 1, men för att inkludera andra användningsområden för *sa* har jag undersökt partikeln som interjektionspartikel i olika positioner, som citat, efter desiderativ, som interjektion och i dåtid. Jag har delvis testat egna påhittade felaktiga och korrekta exempel, några exempel av lingvister och även exempel ur många för att se om kvinnligt rollspråk skiljer sig från genuint kvinnligt språk. För att undvika att informanterna skulle se om en kvinna eller man yttrat exempelmeningarna gjordes små ändringar i de tagna exemplen som tydligt markerade könstillhörigheten hos talaren. T.ex. möjligheten att välja mellan både ett kvinnligt och ett manligt pronomen (ex. *ore/atashi*) gjorde det genomförbart att fokusera på hur just partikeln *sa* påverkade meningen.

5.2.1 Uteslutande överensstämmande resultat

I likhet med tabell 1 så ansåg samtliga av mina informanter att *sa* inte kan användas tillsammans med hortativ, kopula eller imperativformer. En av mina informanter förklarade att andledningen till att *sa* inte kan användas tillsammans med kopula är för att *sa* motsvarar och ersätter kopulan. Om *sa* placeras efter en kopula blir det som att sätta dubbel kopula i meningen. Däremot ansåg samtliga informanter att meningar med utesluten kopula kunde användas, men bara av män;

38.   *Kare wa   gakusei sa.*
            Han TOP elev   SFP
            ‘Han är en elev.’

När det kommer till verb i *te*-form så är det troligtvis imperativformen som Adachi menar. Enligt mina informanter går det att sätta *sa* efter verb i *te*-form (GER), men då måste meningen fortsättas och funktionen av *sa* blir inte satsfinal, utan den av en interjektionspartikel.

Samtliga av informanterna ansåg att både män och kvinnor kan använda sig av det citerande *sa* och skulle alla säga följande (ex. Nana vol.1:140);

39.   *Ren ga   Nobu wa   suji ga   ii   noni kono mama yame-tara*
            Ren NOM   Nobu TOP källa NOM bra.NPAST men så här långt sluta-COND
            mottainai tte   sa.
            slöseri   QUOTP SFP
            ‘Ren sade att Nobu har talang så det är slöseri om han slutar nu.’

Även *sa* som interjektionspartikel menar alla tre att de använder, t.ex;

40. *Hanako-chan wa sa, ganbariyasan yakara, kitto saigo made kansei*
Hanako TOP IP kämpe eftersom säkert slutet till färdig
sase-ru koto ga deki-ru.
göra.CAUS-NPAST sak NOM göra.POT-NPAST
'Eftersom Hanako ju är en kämpe kommer hon säkert bli färdig till slut.'

Exempel 40 är skrivet av en japansk väninna som ett exempel på hur hon skulle använda partikeln. Informanterna menade att detta kan användas av både män och kvinnor. En av dem ansåg dock att just exemplet över inte var så vanligt bland män.

Informanterna använder alla tre också uttryck som; *atashi sa* och *ano sa* och skulle uttrycka sig som i exempel 36a från Nana ovan. Dock anser de att 36b endast kan användas av män eller möjligtvis kvinnor som vill bete sig som män. Två av informanterna påpekar att det är just *dake sa* som gör att det låter mer pojkkänt och en av dem berättar att om det ändrades till *kedo sa* istället så skulle meningen fungera för både kvinnor och män. Alltså kan anledningen till att informanterna alla tycker att exempel 36b låter manligt vara att *sa* här blir en satsfinal partikel efter ett verb. Om meningen istället skulle göras om till *kedo sa* så skulle detta innebära att *sa* blir en interjektionspartikel istället och att meningen inte skulle vara avslutad. Informanterna reagerade också över fraserna *ano sa* och *kedo sa* som att de inte bestod av två ord utan var mer som egna uttryck och de hävdade att dessa är väldigt vanliga i vardagligt tal.

I övrigt instämmer de om att verb i artig form, oavsett om de står i dåtid eller icke dåtid, inte kan användas tillsammans med *sa* då partikeln är för oartig/naturlig för att användas med artiga former. Dessutom anser de att när *sa* används för att ersätta en ackusativ (*o*) eller dativ (*ni*), som i exempel 29 ovan, så är det definitivt någon form av dialekt från landet som de inte använder, men det används av både äldre män och kvinnor. Informanten från Fukushima tror att hennes far- och morföräldrar kanske använder sig av detta. Denna informant menar också att detta används i Tohoku-regionen.

5.2.2 Till stor del överensstämmande resultat

Informanterna var någorlunda överens om hur följande former kan/inte kan användas; desiderativ, *rashii* och *da wa sa*.

- 41a. *Aisukuriimu o tabe-ta-i sa.*
 glass ACC äta-DES-NPAST SFP
 ‘Jag vill äta glass *sa*’
- b. *Ame ni nar-u rashi-i sa*
 regn DAT bli-NPAST EXEV-NPAST SFP
 ‘Det verkar som om det kommer att bli regn *sa*’

Dessa exempel använde inte någon av informanterna, men de ansåg att det kanske fanns någonstans de kunde användas, antingen i manga eller i någon dialekt. En av informanterna myntade uttrycket ”*sa* for fun” och berättade att folk som sätter *sa* överallt nog använde dessa exempel och att om man gör meningen till ett skämt med *sa* så borde de fungera.

Informanterna var som tidigare nämnts överens om att *sa* inte kan användas tillsammans med kopula men hade lite olika åsikter om följande;

42. *Kare wa gakusei da wa sa.*
 han TOP elev COP.NPAST SFP SFP
 ‘Han är en elev.’

Ingen av dem använde uttrycket, men de ansåg att det kunde användas. Saitamainformanten ansåg att det definitivt var en dialektal företeelse och att äldre av båda könen kunde använda det. Fukushima- och Kyotoinformanterna ansåg att det var mer för flickor i manga. Kyoto informanten menade att även ”dragqueens” skulle kunna använda den i manga och att uttrycket utanför den fiktiva världen skulle kunna användas för att skämta.

Det fanns också en liten skillnad mellan hur informanterna skulle använda *sa* som en ren interjektion. Följande skulle alla använda;

- 43a. *Dou shi-you ka.*
 vad göra-HORT QP
 ‘Vad ska vi göra?’
- b. *Saa...*
 INTERJ
 ‘Säg det...’

Informanten från Fukushima skulle dock till skillnad från de andra två inte använda *sa* i det tidigare givna exempel 31. Hon tycker att det låter riktigt naturligt men att det är mer för hennes föräldrars generation. Informanten från Saitama menar att det bara är i vissa situationer som hon skulle kunna använda sig av *sa* som i exempel 31, t.ex. till barn. Meningen kan enligt henne inte användas till personer av högre status och när den yttras till vänner skulle den ickeformella formen *ikou* användas. Dock ger meningen ”*Sa(a) ikou ka*” en känsla av att man är ledare för kompisgänget eller möjligen organisatören av ett evenemang och därför skulle inte informanten använda detta heller.

Informanterna var någorlunda överens om hur *sa* kunde användas tillsammans med verb i icke dåtid:

44.   *Watashi/Boku ga   koko ni   ne-ru   sa.*
 Jag   NOM   här   DAT   sova-NPAST SFP
 ‘Jag ska sova här *sa*.’

Samtliga av informanterna ansåg att detta exempel främst används av män, och ingen av dem skulle använda det själva, men informanten från Fukushima ansåg också att detta kunde användas av någon som använder *sa* hela tiden. Informanten från Kyoto ansåg att meningen gav en känsla av uppoffring. Som att talaren väljer den sämre av två platser att sova på för att någon annan ska få den bättre platsen.

I exempel 45 däremot, där verbet var satt i dåtid, blev svaren inte lika enhetliga;

45.   *Ame ga   fut-ta   sa.*
 regn NOM   regna-PAST SFP
 ‘Det regnade *sa*.’

Exempel 45 är enligt informanterna mer naturligt än den artiga formen av verbet (*furimashita*). Saitamainformanten ansåg att någon någonstans kanske kunde använda det. Fukushimainformanten tycker inte att det kunde användas i det verkliga livet men kanske i manga och Kyotoinformanten ansåg att det låter som dialekt, och att både kvinnor och män kan använda det, men skulle inte använda det själv.

5.2.3 Till liten del överensstämmande resultat

Den största skillnaden gentemot tidigare forskning, samt i spridningen av svaren, tilldelades exempelmeningarna med adjektiv. Ingen av informanterna skulle använda något av exemplen

nedan vilket stämmer överens med Hanaoka McGloins anmärkning om att detta är vanligare i mäns språk (sid. 18), dock ansåg inte informanterna enhetligt att män kunde säga exemplet heller.

46. *Sueeden wa samu-i sa.*
Sverige TOP kallt-NPAST SFP
'Jag vill att du ska veta att Sverige är kallt.'

Enligt Saitama- och Kyotoinformanterna låter detta som dialekt men, de menar att båda könen skulle kunna använda det. Fukushimainformanten däremot menade att detta inte kan sägas i verkligheten men eventuellt i manga. Att bara säga ”*Samui sa*” i enlighet med Hanaoka McGloins exempel (25b) på sidan 20 ansåg både Saitama- och Fukushimainformanterna inte var möjligt medan Kyotoinformanten menade att det fungerar som exempel 46.

Både Fukushima- och Saitamainformanterna ansåg att följande exempel inte kan sägas i verkligheten;

- 47a. *Kono heya wa shizuka sa.*
detta rum TOP tyst SFP
- b. *Kono heya wa shizuka na no sa.*
detta rum TOP tyst COP.ADN NML SFP
'Det här rummet är tyst.'

De ansåg båda att 47a inte kan användas alls och att 47b är mer naturligt, men att det bara kan användas i manga. Kyotoinformanten tyckte däremot att 47a kan användas i manga och att 47b kan användas i verkligheten. Fukushimainformanten tyckte att 47b låter romantiskt och skulle passa för en fiktiv romantisk man eller i en dikt. Endast ”*Shizuka sa*” blev för informanterna som ett substantiv liksom i exempel 33a ovan.

Även informanternas uppfattning om uttrycket *darou* var en aning splittrat;

48. *Tarou-san wa kur-u darou sa.*
Tarou TOP komma-NPAST CONJ SFP
'Visst kommer väl Tarou *sa*.'

Informanten från prefekturerna Saitama ansåg att det kunde användas i verkligheten, men då bara av män. Informanten från Fukushima tyckte inte att det kunde användas i det verkliga livet men möjligtvis i manga och den tredje från Kyoto ansåg att uttrycket inte var helt fel, men att det lät gammeldags och att det kanske kunde förekomma i romaner. Ingen av informanterna använde detta själva.

Kapitel 6

Slutsats

Det finns främst tre användningsområden för det *sa* som undersökts i den här uppsatsen; den satsfinala partikeln, interjektionspartikeln och den rena interjektionen. Utöver dessa finns även en dialektal ersättningspartikel för dativ (*ni*) och akkusativ (*o*) i japanskan som även uttalas *sa*, men som inte används lika frekvent som de tre förstnämnda partiklarna.

Det vanligaste *sa* vi hör kvinnor använda är interjektionspartikeln. Uttryck som *kedo sa* och *ano sa* är så vanliga att de ofta uppfattas som standardiserade uttryck, men eftersom vi både kan ta bort *sa* och ersätta det med en annan interjektionspartikel, t.ex. *kedo yo* eller *ano ne*, bör *sa* räknas som en interjektionspartikel även i dessa fall.

Det verkar även som om kvinnor utan undantag kan använda den satsfinala partikeln *sa* efter citat, men inte efter adjektiv, substantiv eller efter verb. Angående *sa* som en ren interjektion verkar detta också mycket vanligt bland kvinnor, men beroende på hur den används så kan det i vissa fall eventuellt passa bättre för en viss åldersgrupp eller en specifik situation.

Att sätta partikeln *sa* direkt efter substantiv eller verb (exempel 36b, 38 och 44) gav, enligt samtliga informanter, en manlig klang och det fanns även exempel då informanterna var och en för sig ansåg att meningen lät manlig. När informanterna tyckte exemplen hade en mer manlig klang ansåg de att kvinnor inte skulle använda uttrycket och utifall en kvinna gjorde det ändå, ansåg informanterna att det lät som om talaren ville låta manlig. I exempel 36b är det enligt informanterna kombinationen *dake sa* som får yttrandet att låta manligt då det avslutar meningen. En av informanterna uppgav dock att om meningen skulle ändras till *kedo sa* så skulle den kunna användas av både män och kvinnor.

Exakt hur kvinnor kan använda partikeln *sa* är svårt att svara på, eftersom detta givetvis skiljer sig från person till person. Hur informanterna skulle använda partikeln och deras åsikter om var exempel de själva inte skulle säga hörde hemma (i dialekter, skämt eller den fiktiva världen), går däremot att redovisa. I tabell 4 här nedan sammanställs informanternas åsikter där minst två av de tre har ansett samma sak. Baserat på att informanterna ansåg att de mest onaturliga exemplen inte kunde användas i verkligheten (inte ens i någon dialekt) men möjligen i manga, har jag i tabellen förutsatt att om informanterna själva kan yttra meningen, eller om de anser att yttrandet låter dialektalt, så kan dessa exempel även användas av fiktiva

karaktärer. I tabell 4 nedan är de funktioner som informanterna ansåg vara dialektala, på skämt eller yttrat av en fiktiv karaktär inte kopplat till något specifikt kön då informanterna ofta inte berörde detta.

Tabell 4

Användare/Användningssätt	Informanterna	Dialekt/på skämt	Manga-karaktär
Kopula	X	X	X
Utesluten kopula	X	OK	OK
Kopula (<i>da</i>) + <i>wa sa</i>	X	X	OK
iAdjektiv	X	OK	OK
naAdjektiv	X	X	OK
Verb (NPAST)	X	OK	OK
Verb (PAST)	X	OK	OK
Verb (POL)	X	X	X
Vern (HOR)	X	X	X
Imperativ (IMP)	X	X	X
Imperativ (NIMP)	X	X	X
Desiderativ	X	OK	OK
Citat	OK	OK	OK
<i>Darou</i>	X	X	OK
<i>Rashii</i>	X	X	OK
Interjektionspartikel	OK	OK	OK
Dialektal ersättningspartikel	X	OK	OK
Ren interjektion	OK	OK	OK

Exakt hur sannolikt det är att *sa* används på dessa sätt i olika dialekter och i manga är diskutabelt då detta bygger till stor del på informanternas fördomar, vilket en av dem påpekade. Hur de själva skulle använda partikeln kan dock inte ifrågasättas och de svarade förvånansvärt lika på detta trots att de kommer från olika prefekturer. Dock påpekade de att de inte upplevde att de själva använde *sa* särdeles ofta.

Om vi låter informanterna representera hur kvinnor i Japan i allmänhet skulle använda partikeln kombinerat med hur Adachi (2002:273) menar att *sa* används av män kan vi fastslå att det finns en ganska stor skillnad mellan hur kvinnor och män använder partikeln *sa*;

Tabell 5

Könstillhörighet	Man	Kvinna
Utesluten kopula	OK	X
iAdjektiv	OK	X
Verb (V-ru)	OK	X
<i>Darou</i>	OK	X
Citat	OK	OK
Interjektionspartikel	OK	OK
Ren interjektion	OK	OK

När informanterna själva kunde använda *sa* i en position förmedlade de att alla kunde använda partikeln på det sättet, därför redovisas i tabell 5 även att män kan använda *sa* efter citat, som interjektionspartikel och som en ren interjektion.

Som tidigare visats har *sa* definierats olika av tidigare lingvister men samtliga av deras översättningar verkar stämma. Betydelsen av *sa* verkar variera beroende både på situation och position. Informanterna ansåg att när *sa* används som interjektionspartikel lade den större vikt vid det som sades. Till och från gav den känslan av att talaren verkligen kände att det som berättades var viktigt och därmed gav den en undermening av att talaren ville ha eller krävde lyssnarens uppmärksamhet. Denna betydelse dök upp även när *sa* placerades som satsfinal partikel och översättningen 'Jag vill att du ska veta att...' verkar vara en av de vanligare betydelserna. Som interjektion blir betydelsen, såsom Martin skriver (1988:918), "Well now" eller "Now then".

Beroende på genre i manga så verkar det generella språket i böckerna vara väldigt stereotypiserat och det kvinnliga användandet av *sa* blir därmed mycket ovanligt eftersom *sa* i rollspråk främst används av unga pojkar. Det kan variera mellan att inte en enda kvinnlig karaktär använder *sa* till att alla gör det. Den mest utpräglade kvinnliga stereotypen som utnyttjar *sa* som interjektionspartikel eller satsfinal partikel verkar vara en pojkaktig flicka som t.ex. Tenmari i Naruto. Denna stereotyp skiljer sig mycket från hur *sa* används av kvinnor i verkligheten särskilt eftersom den enda exempelmening med *sa* som yttras av Tenmari är en mening som två av tre informanter själva skulle säga.

Tabell 4 representerar informanternas intuitiva känsla, men i jämförelse med tabell 1 så stämmer inte informanternas åsikter överens med hur *sa* används tillsammans med adjektiv och *darou*. De splittrade resultaten (visade i 5.2.3 sid 33) kan bero på att informanterna alla kommer ifrån olika områden och därmed pratar olika dialekter. Informanten från Kyoto berättade t.ex. att de ofta använder *de* istället för *sa* och att hon uppfattar deras betydelse som mycket lika. För att undersöka om *sa* används olika beroende på dialekt så skulle t.ex. en enkätundersökning med en större grupp från olika prefekturer kunna genomföras. En annan teori till denna splittring är, som Hanaoka McGloin föreslår (2005:223), att *sa* efter adjektiv eller verb är vanligare i mäns språk. Då informanterna alla är kvinnor kan detta eventuellt vara anledningen till att de tycker att dessa exempel låter underliga, eftersom de själva inte skulle använda dem. Troligtvis uppfattas dock partikeln *sa* som manlig till stor del på grund av hur den används i manga. Även om det finns stora skillnader i vardagligt tal mellan män och kvinnor är skillnaderna ännu större i det fiktiva rollspråket.

Slutligen kan vi slå fast att det är som Hanaoka McGloin (2005:223) påstår; *sa* används både av män och kvinnor efter konjunktioner (d.v.s. som interjektionspartikel), men när *sa* följer ett adjektiv eller ett verb är det vanligare i mäns språk. Om vi utgår från att män använder *sa* på det sätt som Adachi påstår i tabell 1 kan vi konstatera att *sa* nästan är uteslutande manlig i satsfinal position men att *sa* inte är en utpräglad maskulin partikel utan används av både kvinnor och män i japanskan; i satsfinal position, och särskilt ofta som interjektionspartikel och som ren interjektion.

Litteraturförteckning

- Adachi, T. et al. (2002). *Shin Nihongo Bunpoo Sensho 4: Modaritii* (Selected Texts from Modern Japanese Grammar 4: Modality). Tokyo: Kuroshio.
- Blomdahl, N. (2008). *Vid min svans: Mumintrollen i översättning*. Kandidatuppsats, Lunds universitet.
- Dahl, Ö. (2003). *Grammatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Hanaoka McGloin, N. (2005). *Sex Difference and Sentence-final Particles*. In: Japanese Linguistics Vol. III: Pragmatics, Sociolinguistics and Language Contact. Routledge.
- Henderson, H. G. (1945). *Handbook of Japanese grammar*. George Allen & Unwin LTD.
- Katagiri, Y. (2007). *Dialogue functions of Japanese sentence-final particles 'Yo' and 'Ne'*, Journal of Pragmatics: vol. 39, nr. 7. North-Holland.
- Kinsui, S. (2003). *Vaacharu nigongo yakuwarigo no nazo*. Iwanamishoten.
- Lee, D-Y. (2007). *Involvement and the Japanese interactive particles ne and yo* Journal of Pragmatics. Vol 39, nr. 2. North-Holland.
- Martin, S. E. (1988). *A Reference Grammar of Japanese*. Charles E. Tuttle Co., Inc. Japan: Rutland, Vermont & Tokyo.
- McClain, Y. M. (1981). *Handbook of Moderns Japanese Grammar*. The Hokuseido Press.
- Palmroos, T. (2010). *An 'I' for an 'I': The Semantic Development of the First Person Pronoun in Japanese*. Kandidatuppsats, Lunds universitet.
- Pettersson, N-O (1995). *Japansk syntax*. Studentlitteratur.
- Shibatani, M. (1990). *The language of Japan*, Cambridge University Press.
- SturtzSreetharan, C. L. (2006). *Gentlemanly gender? Japanese men's use of clause-final politeness in casual conversations*, i: Journal of Sociolinguistics, vol. 10, nr 1. Blackwell publishing.
- Tamaoka, K. et al. (2007). *Identifying empty subjects by modality information: the case of the Japanese sentence-final particles -yo and -ne*, Journal of East Asian Linguistics, vol.16, nr. 3. Springer.